

УДК 35.07(474.2:477)

Косенко І.Ю. студент гр. 281-20-1

Науковий керівник: Лола В.В., доцент кафедри прикладної економіки,
підприємництва та публічного управління

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

ВПРОВАДЖЕННЯ Е-УРЯДУВАННЯ В ЕСТОНІЇ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Починаючи з 90-х років ХХ століття Естонія посідає одне з найперших місць у списку країн, що запровадили електронне урядування. Варто зазначити, що курс на діджиталізацію ця країна взяла однією з перших на пострадянському просторі. На сьогодні Естонія лідирує серед держав, які запровадили електронне урядування. Всі державні послуги в країні надаються у режимі он-лайн, у кожного громадянина є ID-карта, у школах відмалку вивчають інформатику та комп'ютерні технології, а більш старше покоління проходить відповідні курси. Протягом останніх 20 років уряд вивів економіку та державний апарат на топ-позиції у ЄС щодо застосування цифрових технологій.

Поштовхом для запровадження електронного уряду в Естонії стала проблема паперової тяганини та бюрократичних процедур, які забирали багато часу громадян та державних службовців. Тому після здобуття незалежності ця балтійська країна одразу ж запровадила проект «Електронна Естонія». Зміни почалися зі сфери освіти. Ще на початку 1996 року був створений Національний комітет комп'ютеризації системи освіти. Саме таким чином Естонія вирішила реформувати уряд – через реформування всього суспільства. Проект «Стрибок тигра», мета якого полягала в інформатизації та комп'ютеризації середніх загальноосвітніх закладів, став достатньо успішним і обумовив усі подальші успіхи у цій сфері [1].

Починаючи з 2000 р. була прийнята низка Законів, пов'язаних з електронним урядуванням та демократією. Визначною подією у грудні 2002 року стало офіційне створення Академії електронного управління, що консультувала, навчала та спряла інформаційному розвитку громадян. Після запуску порталів «RIA», «Eesti.ee» естонці отримали чудову можливість отримувати послуги в онлайн-режимі, переглядати інформацію про організації, що їх надають. Загалом майже всі адміністративні державні послуги надаються в Естонії в режимі он-лайн і це значно сприяє економії державних коштів і часу [1].

Центральна роль щодо впровадження електронного урядування в Естонії належить органу законодавчої влади – Парламенту. За розвиток та впровадження національної інформаційної політики відповідає Міністерство економічних відносин. На регіональному та місцевому рівнях впровадженням електронного урядування займаються Міністерство внутрішніх справ та Асоціація естонських міст. Міністерство внутрішніх справ проектує муніципальну інформаційну систему, готує план дій та контролює його реалізацію [2].

В даний час кожен громадянин Естонії з 15 років отримує електронну картку особи, яка має юридичну силу, захищена відповідним законодавством, забезпечує доступ до державних послуг і є невід'ємною частиною життя. Необхідно зазначити, що доступ до персональної інформації захищений багаторівневою системою гарантування безпеки та захисту. Також зараз в Естонії існує декілька способів ідентифікації особистості: ID-карта, Digi-ID-карта, Mobile-карта, а також працює спеціальний додаток Smart-ID, який дозволено завантажити безкоштовно та користуватися всіма послугами електронного сервісу. Крім того, кожен громадянин Естонії користується більше ніж сотнею електронними послугами і кожен рік це економить естонцям 10 днів життя [3].

Найважливішою подією в розвитку електронної взаємодії Естонії стала програма X-Road – це децентралізована база даних, яка дозволяє різним відомствам обмінюватися інформацією без участі людей. Для прикладу, якщо банку знадобилася ваша домашня адреса, не потрібно приносити довідку, система самостійно формує запит та відправляє в реєстр населення, ви тільки бачите хто і коли переглядав ваші дані і можете це оскаржити. Система економить гроші і час громадян та державних службовців, а також усуває «коридорну» корупцію [4].

Можна з упевненістю сказати, що Україна поступово розвивається у напрямку електронного урядування та активно співпрацює з Естонією, щоб запозичити її досвід у запровадженні e-governance. Важливою подією у запровадженні електронної взаємодії між державою і громадянином в Україні є система «Трембіта». 27 жовтня 2017 р. Естонія передала X-Road Державному агентству з питань електронного урядування України, а 2 листопада Державне агентство присвоїло українській версії X-Road назву «Трембіта» [5].

Для запровадження досконалої електронної взаємодії Україні треба пройти складний шлях реформ. По-перше, величезну роль відіграє інформування населення з приводу нових впроваджень (особливо старше покоління), треба розумно пояснити переваги та перспективи їх використання. По-друге, вся ця робота потребує достатнього фінансування та інвестицій, бо є необхідність забезпечити державний сектор, освітні заклади тощо спеціальним програмуванням та комп'ютерним обладнанням. І по-третє, важливим аспектом є відповідна освіта та навчання у напрямку програмування. Необхідно формувати сучасну команду посадовців із правильними демократичними поглядами та налаштуванням на реформи у державному управлінні. Для цього варто запроваджувати курси, майстер-класи, програми стажування, обміну зарубіжним досвідом, конференції, семінари тощо.

Перелік посилань

1. Туркова О.К. Надання електронних послуг в Естонії: адміністративно-правовий аспект / О.К. Туркова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2018 - №20 – с. 64-66 – Режим доступу: <https://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc20/18.pdf>
2. Архипова Є.О., Дмитренко Н.О. Досвід впровадження електронного урядування в Естонії та його імплементація в Україні / Є.О. Архипова, Н.О. Дмитренко // «Молодий вчений». – 2017 - №11(26) – с. 148-151 – Режим доступу: <https://cutt.ly/F1uEMeS>
3. Данилюк І.В. Цифрова економіка: реалії, можливості, виклики / І.В. Данилюк // 2021 – с. 7-9 – Режим доступу: <https://cutt.ly/nM1VHjA>
4. Рівна А. Досвід Естонії у сфері діджиталізації / А. Рівна // с. 260-262 – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40660/1/260.pdf>
5. Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів – Режим доступу: <https://dir.gov.ua/projects/trembita>